

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
1 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1^η δραστηριότητα

A1. Σύμφωνα με το μη λογοτεχνικό κείμενο, ο εθελοντισμός ωφελεί πολλαπλά τον ψυχικό κόσμο των νέων και ενισχύει την κοινωνικότητά τους. Αναλυτικότερα, όσον αφορά στον ψυχισμό τους, χάρη στη συμμετοχή τους σε εθελοντικές δράσεις οι νέοι επιδεικνύουν μεγάλη ψυχική ανθεκτικότητα στις πιεστικές εργασιακές απαιτήσεις, γιατί η εθελοντική προσφορά τους ηρεμεί **(τα άτομα που ... χαλαροί)**. Επιπλέον, αντιμετωπίζουν με ιδιαίτερο ψυχικό σθένος ακόμη και τις πιο αντίξοες εργασιακές προκλήσεις, αφού ο εθελοντισμός τους βοηθά να γίνουν πιο ψύχραιμοι και υπομονετικοί από τους συναδέλφους τους **(Είναι πιο ... συνθήκες)**. Ακόμη, η ένταξη σε μια ομάδα εθελοντών συμβάλλει στο να νιώσει ο νέος αίσθημα αισιοδοξίας, αυτοπραγμάτωσης και ικανοποίησης, ιδίως όταν έχει αλλοτριωθεί από τις πιεστικές συνθήκες της καθημερινής ζωής **(Με άλλα λόγια, η ένταξη ... οικογενειακή τους ζωή)**. Ως προς την κοινωνικότητα των νέων, αυτή ενισχύεται, γιατί, σύμφωνα πάντα με το κείμενο, οι νέοι συνάπτουν νέες σχέσεις με άτομα με τα οποία μοιράζονται τους ίδιους προβληματισμούς **(Επιπλέον, η ένταξη ... και, κυρίως, για νέες κοινωνικές επαφές ... απόψεις)**. Τέλος, χάρη στον εθελοντισμό οι νέοι αποφορτίζονται από τα προσωπικά τους προβλήματα και, δουλεύοντας συλλογικά, απαλλάσσονται από προσωπικά ψυχοκοινωνικά αδιέξοδα **(ξεχνάνε ... αδιέξοδα)**.

2η δραστηριότητα

A2.

α) Τα δομικά μέρη της τελευταίας παραγράφου του κειμένου είναι τα εξής:

Θεματική περίοδος: **«Καθώς η εθελοντική εργασία ... ποτέ ότι είχαν»**. Στο απόσπασμα αυτό παρουσιάζεται η κύρια ιδέα της παραγράφου.

Λεπτομέρειες / σχόλια: **«Κοινωνικοποιούνται ... καθημερινών προβλημάτων»**. Στο απόσπασμα αυτό αναλύεται η κύρια ιδέα της παραγράφου.

Περίοδος Κατακλείδα: **«Γενικότερα, ... στη ζωή μας»**. Στο απόσπασμα αυτό ο / η συγγραφέας ανακεφαλαιώνει με μια γενική θέση, που έχει τη θέση συμπεράσματος.

β) «ομαδική εργασία»: **«συλλογική / κοινή εργασία»**,

«ενισχύεται η αυτοεκτίμησή τους»: **«τονώνεται / ισχυροποιείται / ενδυναμώνεται η αυτοεκτίμησή τους»**,

«βάζοντας τέρμα στην αδράνεια»: **«βάζοντας τέρμα στην απάθεια / παθητικότητα»**.

3^η δραστηριότητα Α3.

Τίτλος: Οι εθελοντές «τείνουν χείρα βοήθειας» στον συνάνθρωπο

Πρόλογος:

Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντισμού, που εορτάστηκε πρόσφατα, δημιουργήθηκε στη σχολική κοινότητα έντονος προβληματισμός. Στις συζητήσεις που διεξήχθησαν στις τάξεις σχετικά με το φαινόμενο αυτό και στις εκδηλώσεις που έλαβαν χώρα στο σχολείο μας πολλοί συμμαθητές μας, που έχουν, κατά καιρούς, συμμετάσχει σε εθελοντικές δράσεις, παρουσίασαν τομείς στους οποίους μπορεί κανείς να προσφέρει εθελοντικά τις υπηρεσίες του και πρότειναν τρόπους προώθησης του εθελοντισμού από το σχολείο. Τα συμπεράσματα των συζητήσεων θα παρουσιαστούν στο παρόν άρθρο, προκειμένου να ενημερωθούν για την προσφορά του εθελοντισμού οι μαθητές που δεν συμμετείχαν στις εκδηλώσεις αλλά και όσοι άλλοι ενδιαφέρονται για την εθελοντική δραστηριοποίηση.

Απάντηση α' ερωτήματος: Μορφές εθελοντικών δράσεων μέσα από τις οποίες μπορούν να αντιμετωπιστούν σύγχρονα προβλήματα:

- Εθελοντές δραστηριοποιούνται σε οργανώσεις που εργάζονται για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, κυρίως, των δικαιωμάτων του παιδιού (Unicef, Το χαμόγελο του παιδιού, Action Aid, Διεθνής Αμνηστία κ. ά.). Φροντίζουν για την αντιμετώπιση προβλημάτων, όπως είναι η φτώχεια, ο αναλφαβητισμός και η έλλειψη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, στις αναπτυσσόμενες – και όχι μόνο – χώρες.
- Εθελοντές συμμετέχουν σε οργανισμούς που αγωνίζονται για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (Greenpeace, WWF κ. ά.). Διοργανώνουν αναδασώσεις, καθαρισμούς παραλιών, ενημερώνουν και ευαισθητοποιούν την κοινή γνώμη για μεγάλες φυσικές καταστροφές.
- Εθελοντές παρεμβαίνουν σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, όπως είναι οι μεγάλες πλημμύρες ή οι σεισμοί, συγκεντρώνοντας και αποστέλλοντας προμήθειες και είδη πρώτης ανάγκης για τις πληγείσες περιοχές. Έτσι, ανακουφίζονται σημαντικά οι πληγέντες.
- Αξιόλογο είναι το έργο των εθελοντών πυροσβεστών σε χώρες που πλήττονται από μεγάλες πυρκαγιές. Οι εθελοντές πυροσβέστες σώζουν ζωές ανθρώπων και ζώων, περιορίζουν τις μεγάλες σε έκταση δασικές πυρκαγιές και, κατ' επέκταση, τις μεγάλες περιβαλλοντικές καταστροφές.
- Εθελοντική αιμοδοσία και δωρεά οργάνων. Αποτελεί ίσως τη σημαντικότερη μορφή ανιδιοτελούς προσφοράς, καθώς χάρη σε αυτήν σώζονται ζωές συνανθρώπων μας, που ταλαιώνονται από πολύ σοβαρά προβλήματα υγείας.
- Εθελοντική βοήθεια για την αποκατάσταση της ψυχικής υγείας ανθρώπων που βρίσκονται σε δημόσια νοσοκομεία, γηροκομεία, ορφανοτροφεία, κέντρα απεξάρτησης, σωφρονιστικά ιδρύματα. Εθελοντές καθηγητές κάνουν μαθήματα, εθελοντές ψυχολόγοι προσφέρουν ψυχική υποστήριξη, καθημερινοί άνθρωποι κρατάνε εθελοντικά συντροφιά στους τρόφιμους ή τους φιλοξενούμενους στα προαναφερθέντα ιδρύματα.

- Τέλος, πολλοί άνθρωποι, με απλές καθημερινές πράξεις, προσφέρουν βοήθεια σε συνανθρώπους τους, που έχουν ανάγκη (προσφορά σε δημοτικές κοινωνικές υπηρεσίες, σε συσσίτια του δήμου κ. ά.).

Απάντηση β' ερωτήματος: Για να καλλιεργηθεί πνεύμα εθελοντισμού στους νέους από το σχολείο, θα πρέπει:

- να επισκέπτονται τα σχολεία εκπρόσωποι εθελοντικών οργανώσεων, που θα προβάλλουν το έργο τους στους νέους, καταθέτοντας τις εμπειρίες τους και παρουσιάζοντας τις δράσεις τους και τα αποτελέσματα αυτών. Μάλιστα, θα πρέπει τα σχολεία να βραβεύουν για την προσφορά τους εκπροσώπους των εθελοντικών οργανώσεων που παρέχουν αξιόλογο έργο.
- να αναβαθμιστεί η διδασκαλία των ανθρωπιστικών μαθημάτων, ώστε να μεταλαμπαδευτούν στους νέους αξίες, όπως είναι η αλληλεγγύη, ο αλtruισμός και η αγάπη για τον συνάνθρωπο, που αποτελούν προϋπόθεση για την ανάπτυξη ενδιαφέροντος για τη συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις.
- να δημιουργηθούν σχολικές περιβαλλοντικές ομάδες, που θα διοργανώνουν δραστηριότητες εθελοντικού χαρακτήρα, όπως είναι οι αναδάσώσεις, οι καθαρισμοί παραλιών και δημόσιων χώρων και η ανακύκλωση.
- οι καθηγητές θα πρέπει να γίνουν φωτεινό παράδειγμα, αποτελώντας οι ίδιοι μέλη ομάδων εθελοντικής δράσης, ενημερώνοντας τους μαθητές για τα οφέλη του εθελοντισμού και καλώντας τους σε συστράτευση στην προσπάθεια επίλυσης σημαντικών κοινωνικών προβλημάτων.
- να μνηθούν οι μαθητικές κοινότητες στην ανάληψη πρωτοβουλιών και να συνδεθεί το σχολείο με την κοινωνία, ώστε οι μαθητές να γνωρίζουν τις κοινωνικές ανάγκες και τα προβλήματα και να νιώθουν την υποχρέωση να συμβάλλουν στη βελτίωση της καθημερινότητας των ευάλωτων συμπολιτών τους.

Επίλογος:

Ολοκληρώνοντας την πραγμάτευση του θέματος, αξίζει να τονίσει κανείς ότι ο εθελοντισμός αποτελεί την καταλληλότερη «απάντηση» στην πολυεπίπεδη κρίση της εποχής μας. Συμβάλλει στην ουσιαστική αντιμετώπιση των προβλημάτων, προάγει την αλληλεγγύη και βελτιώνει σημαντικά την ποιότητα της ζωής όλων των ανθρώπων, ιδιαίτερα των αναξιοπαθούντων. Επομένως, οφείλουμε να οικοδομήσουμε ένα ισχυρό αξιακό σύστημα και, έπειτα, να ευαισθητοποιήσουμε τους νέους, να τους παράσχουμε πληροφόρηση και να οξύνουμε την κρίση τους, ώστε να κατανοήσουν ποιες είναι οι πραγματικές ανάγκες του κοινωνικού συνόλου και να θελήσουν να εργαστούν εποικοδομητικά στο πλαίσιο μιας εθελοντικής ομάδας.

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1η δραστηριότητα

B1. Στο ποίημά του ο Μπέρτολτ Μπρέχτ πραγματεύεται ποικίλα θέματα, που τον απασχολούν και τον προβληματίζουν. Τα σημαντικότερα είναι τα εξής: αρχικά, αναφέρεται στο πρόβλημα της φτώχειας, που καθιστά πολλούς ανθρώπους άστεγους. Αυτοί ζουν στους δρόμους και δεν έχουν καταφύγιο, ιδιαίτερα τους κρύους μήνες του χειμώνα («*Στέκει ένας ... για τη νύχτα*»). Έπειτα, πραγματεύεται το θέμα της κοινωνικής προσφοράς και της αλληλεγγύης προς τους ανθρώπους που βιώνουν συνθήκες φτώχειας και εξαθλίωσης. Μάλιστα, θεωρεί απαραίτητο να προσφέρεται η βοήθεια αυτή, όχι μόνο από έναν άνθρωπο ή από μια μικρή μερίδα ατόμων, αλλά από το σύνολο («*Στέκει ένας άντρας κάθε βράδυ τους μήνες του χειμώνα ... Κάνοντας εκκλήσεις στους διαβάτες*»). Τέλος, τίθεται το ζήτημα των κοινωνικών ανισοτήτων, που ταλανίζει τις σύγχρονες κοινωνίες και τις σχέσεις εκμετάλλευσης που αναπτύσσονται ανάμεσα στους ανθρώπους, καθώς οι οικονομικά ισχυροί καταπιέζουν συχνά τους αδύναμους. Στο πλαίσιο αυτό υπογραμμίζει ότι, για να αλλάξει αυτή η μάστιγα κοινωνικών διακρίσεων, χρειάζεται συλλογική ευαισθητοποίηση και αλληλεγγύη («*Μα ο κόσμος έτσι δε θ' αλλάξει / Δε θα καλύτερέσουνε ανάμεσα στους ανθρώπους οι σχέσεις / Δε συντομεύει έτσι η εποχή της εκμετάλλευσης*»).

2η δραστηριότητα

B2. α)

Στο ποίημα εμφανίζονται τα εξής σχήματα λόγου:

Μεταφορά:

«Δε συντομεύει έτσι η εποχή της εκμετάλλευσης».

Εικόνα:

«Στη γωνία της 26ης Οδού και του Μπροντγουαίη
Στέκει ένας άντρας κάθε βράδυ τους μήνες του χειμώνα»

Επανάληψη:

Δε θα καλύτερέσουνε ανάμεσα στους ανθρώπους οι σχέσεις
Δε συντομεύει έτσι η εποχή της εκμετάλλευσης

β) Στο ποίημα του Μπέρτολτ Μπρέχτ εναλλάσσονται το α', το β' και το γ' ενικό πρόσωπο.

Το πρώτο ενικό πρόσωπο εντοπίζεται στο ρήμα «ακούω». Χρησιμοποιείται, για να εκφράσει προσωπική εμπειρία και εξομολογητική διάθεση, αφού μέσω της χρήσης του το ποιητικό υποκείμενο προβαίνει στην κατάθεση προσωπικής μαρτυρίας. Έτσι, προσδίδει στον λόγο υποκειμενική χροιά, αφού όσα αναφέρονται στη συνέχεια του ποιήματος είναι γεγονότα και στοιχεία που έχουν υποπέσει στην προσωπική αντίληψη του ποιητικού υποκειμένου. Τελικά, με το πρώτο ενικό πρόσωπο περιγράφεται προσωπική γνώση και πληροφόρηση, η οποία προβληματίζει ιδιαίτερα το ποιητικό υποκείμενο, που θεωρεί υποχρέωσή του να αναδείξει το θέμα της εξαθλίωσης των αστέγων.

Το δεύτερο ενικό πρόσωπο εντοπίζεται στα ρήματα «φυλάγεις», «διαβάσεις», «μην κλείσεις». Το πρόσωπο αυτό χρησιμοποιείται, για να επιχειρηθεί συναισθηματική προσέγγιση

του δέκτη, που, κατά το ποιητικό υποκείμενο, οφείλει και μπορεί να συμβάλλει στη βελτίωση της ζωής των αστέγων που ζουν στη Νέα Υόρκη. Προσδίδει στον λόγο οικειότητα, αμεσότητα και ζωντάνια, αφού η χρήση του καθιστά το ύφος διαλογικό. Το ποιητικό υποκείμενο, πράγματι, ανοίγει διάλογο με τον αναγνώστη και, εξηγώντας του πόσο μεγάλη είναι η ανάγκη στήριξης των αστέγων, τον συμβουλεύει να ευαισθητοποιηθεί για το θέμα και να μην αδιαφορήσει για όσα διάβασε στο ποίημα.

Το τρίτο ενικό πρόσωπο χρησιμοποιείται στα ρήματα «στέκει», «δε θ' αλλάξει», «δε συντομεύει». Με το πρόσωπο αυτό εκφράζεται αντικειμενική και απρόσωπη στάση και το ύφος καθίσταται επίσημο και αυστηρό. Στο συγκεκριμένο ποίημα με τη χρήση του τρίτου προσώπου επιχειρείται να προβληθεί η δραματική κατάσταση των αστέγων ως καθολικά αποδεκτή αλήθεια. Έτσι, τονίζεται ότι αυτή είναι η αντικειμενική πραγματικότητα και υπονοείται ότι πρέπει να αλλάξει με την μόνιμη προσφορά βοήθειας και όχι με προσωρινές λύσεις, για να βελτιωθεί ο κόσμος.

3η δραστηριότητα

B3. Στο προς εξέταση απόσπασμα το ποιητικό υποκείμενο εκφράζει μια, αρχικά, απαισιόδοξη άποψη σε σχέση με τη δυσμενή θέση στην οποία βρίσκονται οι φτωχοί και άστεγοι κάτοικοι της Νέας Υόρκης. Ωστόσο, από το ποίημα δεν απουσιάζει και η αισιόδοξη οπτική του ποιητικού υποκειμένου, που, ευαισθητοποιώντας τους δέκτες, προσπαθεί να τους κάνει να αλλάξουν στάση προς τους ανθρώπους αυτούς, να κινητοποιηθούν μαζικά και να λάβουν μόνιμα και δραστηρικά μέτρα για τη βελτίωση της θέσης τους («*Σαν διαβάσεις τούτο 'δω, μην κλείσεις το βιβλίο, άνθρωπε*»). Συγκεκριμένα, η απαισιόδοξη οπτική του ποιητικού υποκειμένου πάνω στο θέμα γίνεται φανερή, καθώς πιστεύει ότι, αν η βοήθεια προς τους άστεγους προσφέρεται από λίγους ανθρώπους («*Μα ωστόσο λίγοι άνθρωποι βρίσκουνε καταφύγιο για τη νύχτα*»), είναι πρόσκαιρη και δεν αποτελεί επαναλαμβανόμενη πράξη αλληλεγγύης και συμπάραστασης προς τον συνάνθρωπο που πάσχει («*Για μια νύχτα τους φυλάγεις απ' τον άνεμο*»), η κατάσταση των πασχόντων θα βελτιωθεί μόνο προσωρινά («*Το χιόνι που προορίζονταν γ' αυτούς πέφτει στο δρόμο*»), οι σχέσεις των ανθρώπων δεν θα γίνουν καλύτερες («*Μα ο κόσμος έτσι δε θ' αλλάξει*») και θα συνεχίσουν να υπάρχουν οι κοινωνικές ανισότητες («*Δε συντομεύει έτσι η εποχή της εκμετάλλευσης*»). Παρόλα αυτά, και μόνο το γεγονός ότι, σε δυσμενέστερες καιρικές συνθήκες, υπάρχει ένας άνθρωπος που, με πνεύμα αλληλεγγύης και αλtruισμού, προσφέρει καταφύγιο στους αναξιοπαθόντες και καλεί και τους περαστικούς να συμβάλλουν στην προσπάθειά του, αποτελεί μια αισιόδοξη προοπτική, γιατί ο άνθρωπος αυτός μπορεί να αποτελέσει πρότυπο για όλα τα μέλη του κοινωνικού συνόλου.